

Et norsk skip kommer i havn

Taler
Nordahl Grieg

Dato
13 oktober 1941

Sted
Radiotale til Norge

- 1 For noen dager siden stod jeg på kaien i en engelsk havneby og ventet på at et norsk skip skulle komme inn fra Atlanterhavet. Det er en dagligdags hendelse, mange norske skip kommer inn hver dag; dette skip som jeg ventet på, bringer minst én gang hver måned forsyninger hit fra Amerika. Men allikevel: Da jeg
5 hørte støtet i fløyten, som jeg dro kjensel på, og så slepebåten foran langsomt gli inn dokkåpningen, var det som om dette ennå usynlige skipet kom seilende med en hemmelig triumf omkring seg.

- I våre kommunikeer fra Atlanterhavsslaget fortelles mest om tapte skip og
10 drepte kamerater, og ikke om de seirene vi har dagstøtt; men vi skal alltid huske at hvert norsk skip som glir inn i dokkene her, er et vunnet slag.

- Våre skip med sin last ombord bringer motangrepets dag nærere; det er én ting. Men det er også en annen, ugripelig seir som ethvert norsk skip kommer ihavn med; - midt i en tid da våre fiender, herrefolket, tilber brutaliteten og terrorens
15 katteaktige lunefullhet, forteller våre sjøfolk noe annet om mennesket, dets stilfarende styrke, dets rolige mot.

- Nu kom skipet, med lange smekre linjer, og det norske flagget, sunt og sterkt,
20 blussende mot den grå havneluften. Skipperen stod på broen, førstestyrmann klar med trossen, stuerten i hvit trøye hang ved rekken sammen med etpar av motormennene, båtsen gikk over dekket likesom tassende på tøfler. De hadde vunnet ennå engang.

- 25 Jeg kjente litt til folkene her om bord, for jeg hadde nylig vært med dette skipet en tur over Atlanterhavet, og en lærer mennesker bedre å kjenne ute på sjøen, hvor der er en slags stillhet, enn i havn med landjordens uryddighet rundt seg.

En kveld stod jeg og snakket med utkiken forut. Det var nordlys, strålene tegnet

opp fosforbleke skyskrapere på himlen; stjernene i horisonten brente med et parafingult skjær.

35 "Det blir fint vær imorgen," sa matrosen - "lave stjerner, høye seil." Vi var så langt vestpå, at vi hadde råd til å være tilfreds med været. Ellers er pent vær på Atlanterhavet i dag tykk tåke og høy sjø - usiktbart for u-båtene.

40 Vi kom i snakk om den dagen vi så fram til - den undertiden nære, undertiden merkelig fjerne dagen da frihetskampen for Norge igjen skal begynne. Matrosen visste akkurat hvordan han vilde komme til å oppleve den. Midt ute på Atlanterhavet vilde det komme et telegram: Skift kurs, gå nordenom England, gå hjem med lasten, forsyninger til Stavanger, Haugesund, Bergen.

45 "Den dagen er det jeg lever for," sa han.

Førstestyrmann var sørlending, med blide holmer og sankthansbål i røsten. Han var den som hadde stått lengst ombord, hadde gått hver eneste tur over Atlanterhavet i to år. En natt på broen, da han stod og så ut i mørket etter u-båter, betrodde han meg hvor gla han var ved ikke å være hjemme men til sjøs i denne tiden; det hadde, forklarte han, reddet hans liv.

"Hvorledes det?"

55 "E hadde ikke kunnet styre meg, hvis jeg skulde se på tyskerne hjemme," utbrøt han. "De hadde drept meg."

60 Førstestyrmann var 26 år, 2nen styrmann nesten firti år eldre. Han kom fra hvalfangst, skulle hjem for godt og var tre døgn fra norskekysten da tyskerne overfalt landet vårt. Nå var han som en far for alle ombord, alltid rolig og mild med etpar brennende øyne under hvite buskete bryn. Iland gikk han aldri. Chieften hadde gått i solskinnsfarten langs Amerika, men hadde søkt seg over på Atlanterhavet. Han ville - forstod jeg - ikke være i bet med svaret når han ble spurt engang av sine hjemme hvor han var under krigen. Så stod han nede i maskinen, med instruksene slått opp på skottet bak seg hva han skulde gjøre når u-båten eller bombeflyet gikk til angrep. En av ordrene var: Ferdig med maskinen, det vil si full fart akterover og stopp, og den vilde ta etpar minutter å utføre. Han måtte bli der, til det var gjort.

70 Skipperen var senet, smidig som et rasedyr, smilende, likesom født med en
seiersskjorte. Engang irriterte han annenmaskinisten. Han gikk opp til
skipperen, da vi var kommet inn i faresonen for å få passet og papirene sine, de
kunne være høvelig å ha på seg hvis noe skulde hende. "Hvorfor det," spurte
skipperen, "vi har dem i den lille vesken her, og den tar jeg med meg når jeg går."
75 Annenmaskinisten kom forarget bort til meg. "Hvad gir De meg, når jeg går!"
Men slik var skipperen: Der hvor han var, var trygghet.

Annenmaskinisten hadde forøvrig siste gang han ble torpedert blitt berget på en
underfull måte. De hadde alle kommet seg i båtene, men det var langt utpå og
80 bitterlig kallt. De fikk se et skip et stykke borte, de blinket til det med
lommelyktene, men det så dem ikke, det gikk fra dem og forsvant. Bak seg hadde
de det torpederte norske skipet som langsomt sank. Da plutselig skinnet ei
strålende lys fra aktermasten på skipet deres, det var ikke en sjel ombord, men
lanternen som hadde vært slukket hele turen, var plutselig begynt å lyse. Det
85 fremmede skipet kom tilbake og tok dem ombord. "Jeg kan jo gi en naturlig
forklaring," sa annenmaskinisten, "hjelpemaskinene gikk ennå, saltvannet var
trengt inn og det var blitt kortslutning. Men det så faktisk så rart ut at jeg har
ikke turdet nevne det til sjømannsprestene. De skjønner hva jeg mener..."

90 Foruten lasten hadde skipet med seg på den turen jeg var med passasjerer,
flygere. De fleste var kanadiske, en var finne med bredt blekt ansikt og lyst hår.
De var ivrige etter å komme i kamp. Lederen deres var en kar fra Ny Zealand.
"Jeg kunne godt tenke meg en verden", sa han en dag ettertenksomt, "hvor unge
mennesker fikk anledning till å reise, selv om de ikke skulle i krig..."

95 Jeg spurte hva de forskjellige var i sivilt liv. Mekaniker, byselger, assurandør,
kontormann. "Jeg gikk på skolen", svarte en med et tynt alvorlig ansikt. Hele
dagen spilte de terninger om alt mulig, om sine fremtidsutsikter, og om den siste
beten med knekkebrød ved bordet. Om kvelden sang de.

100 En eldre medpassasjer kom engang inn og prøvet å hysse på dem. Da han gikk
ut, bar de over med ham. "Husk han er seksti år." "Jeg skulle gjerne bli seksti år,"
sa en plutselig. "Jeg skulle gjerne bli tredve." "Jeg skulde gjerne bli tyve," sa han
som gikk på skolen. De var alle glad over at de var flygere, og ikke noe så uvetting
105 uvørrent som sjøfolk.

Det verste presset på mannskapet ombord på et slikt skip som går alene, er

ensomheten, havødet utenfor.

110

To av karene snakket en dag om en kamerat som hadde fått en slik fin, trygg job iland. "På kontor?" spurte jeg. "Nei, på minesveiper, innenskjærs" svarte de. Nå visste disse karene meget bedre enn jeg om hvor farlig arbeidet på en minesveiper er, men med fanatisme slo de ned på en attråverdig side ved dette livet.

115

"De kan se land, de kan svømme eller ro om noe skulde hende. Vi er glad hver gang vi ser land."

Nå så de ihvertfall land. Skipet gled inn mot dokkanten, trossene tjoret det fast.

120

Arbeidere sprang ombord, åpnet lukene, begynte å losse. Winchene skrek.

Om få dager skulde de ut igjen, de vilde hive saltvannspøsene opp og skrubbe det fæle sotete dekket og de vilde ta hverandre til vidne på hvor godt det var å få se bare himmel og hav. Slik er deres liv. Ingen skal vite når de kommer, ingen må få vite når de går. Det er ingen som møter dem og ingen som sier farvel. Men hvert hjerte, hver skjebne ombord har en hemmelig verden av sine kjære hjemme omkring seg, og det er kanskje mer folksomt på kaien enn vi ser, både når de kommer og når de går.

125

De er trofaste, og de skal få trofasthet - hver av dem som i en tid av råskap er vår milde stormakt på havet.

130

135

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/et-norsk-skip-kommer-i-havn>

140

145